

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Isojoen kunnan näkemyksen mukaan tehtäviä ei olla tosiasiallisesti siirtämässä kunnille, vaan suurimmassa osin kuntien sijasta yhteistoiminta-alueille. Tämä ei vastaa uudistukselle kuntien näkökulmasta asetettuja odotuksia, eikä myöskään hallitusohjelman tavoitteita

Työllisyys- ja yrityspalvelujen järjestämisvastuu tulee olla kunnalla. TE-palvelujen siirto kuntiin on iso ja merkittävä tehtävä, jossa onnistuminen varmistetaan antamalla järjestämisvastuu jokaiselle kunnalle. Tehtävää ei tulisi laissa säätää kuntayhtymän tai vastuukunnan hoidettavaksi, vaan kyseessä tulee olla kunnan lakisääteinen tehtävä.

Se, että järjestämisvastuu määritellään peruskunnille, varmistaa myös Isojoen ja muiden pienten kuntien osalta mahdollisuudet hyödyntää kuntayhteistyöverkostoa ja saavuttaa uudistuksen tavoitteet.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Mikäli kunnille jäisi pelkästään rahoitusvelvoite ilman järjestämisvastuuta, se ei vastaisi uudistuksen tavoitteita. Kun järjestämisvastuu on kunnalla, tämä mahdollistaa joustavamman sopimisen tehtävän hoitamisessa ja paikallisten ratkaisujen ja yhteistyön tekemisen.

Järjestämisvastuun antaminen kuntien yhteistyöorganisaatiolle eriyttäisi työllisyyspalveluihin liittyvän päätöksenteon kunnan muista palveluista. Tämä johtaisi myös tilanteeseen, jossa palveluille osoitettu rahoitus ja järjestämisvastuu eriytyisivät. Järjestämisvastuun tulisi olla kunnalla, jolle rahoituskin osoitetaan. Kunnilla tulisi olla mahdollisuus hankkiutua omaehtoiseen yhteistyöhön palveluiden järjestämiseksi niin halutessaan. Etenkin pienet kunnat ovat tottuneet tekemään yhteistyötä ja hakeutuvat yhteistyöhön tarvittaessa palveluiden järjestämisessä ilman lainsäädännöllisiä pakkokeinojakin.

Järjestämisvastuun osalta olisi tärkeää, että linjaus mahdollistaa kunnille joustavuutta muodostuvien alueiden määrittelyssä ja myös yhteistoiminnan sisällön organisoinnissa siten, että käytettävissä olisi kaikki kuntalain 8 luvun tunnistamat yhteistoimintamuodot.

Työllisyydenhoidon palveluita on tärkeää pystyä tarjoamaan lähellä asiakasta. Palveluiden saatavuus lähipalveluina turvataan parhaiten, kun järjestämisvastuu on kunnalla. Tällä hetkellä Isojoelta lähimpään TE-toimistoon on matkaa noin 40 kilometriä ja julkiset kulkuyhteydet ovat vaatimattomat. Uudistus tässä muodossaan uhkasi käytännössä työllisyydenhoidon palvelun karkaamista kauemmaksi, kun nyt ne pystytty järjestämään kuntien välisenä yhteistyönä pääosin liikkuvina palveluina seudulla. Yhteistyöorganisaation järjestämisvastuu voi lisäksi vaarantaa kuntien yhdenvertaisuutta sekä kunnan itsehallinnollista asemaa.

Järjestämiskriteereistä

Kunta voisi ehdotetun 2 luvun 2 §:n mukaan järjestää kunnan vastuulle kuuluvat työvoimapalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen on muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (työllisyysalue) yhden tai useamman kunnan kanssa niin, että työvoiman määrä on vähintään 20 000. Työllisyysalueen tulee lisäksi muodostaa alueellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue.

Esitetty vaatimus 20 000 työvoimapohjasta ei ole mitenkään perusteltu eikä tue luonnollisten työssäkäyntialueiden muodostumista tai uudistukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Edellytetty työvoimapohja tarkoittaa käytännössä yli 40 000 asukkaan väestöpohjaa ja on siten asetettu tarpeettoman korkeaksi. Yhdistettynä yhtenäisen työssäkäyntialueen vaatimukseen ehdotettu lainsäädäntö edellyttää vielä tästäkin merkittävästi suurempaa työvoima- ja väestöpohjaa.

Liian suuret järjestämiskriteerit voivat pahimmillaan johtaa maakunnan kokosiin yhteistoiminta-alueisiin, mikä ei käytännössä muuttaisi nykytilannetta mihinkään. Uudistuksen tavoitteena oleva kuntien vastuu ja palveluiden saaminen lähelle asiakasta ei todennäköisesti toteutuisi tällaisessa tilanteessa. 20 000 henkilön työvoimapohja ei myöskään esimerkiksi omalla alueellamme vastaa mitenkään luonnollista työssäkäyntialuetta, vaan tällaisella kriteerillä se muodostuisi aivan liian suureksi.

Esimerkiksi vahva Etelä-Pohjanmaan eteläinen yhteistyöalue jäisi kooltaan asetettua 20 000 työvoimapohjaa pienemmiksi, mikä vaikeuttaa oleellisesti toimivien yhteistyörakenteiden syntymistä. Siksi tarvitaankin joko joustavuutta sopimiseen alueen sisällä tai mielellään koko kriteerin alentamista tai poistamista. Vähintään työvoimapohjan kriteeri tulisi laskea 10 000 henkilöön.

Valtioneuvosto voisi esityksen mukaan antaa alle 20 000 mutta vähintään 17 000 työvoimapohjan työllisyysalueelle luvan järjestää palveluja, jos se on tarpeen kielellisten oikeuksien turvaamiseksi tai työllisyysalueen muodostaminen edellyttäisi useamman työssäkäyntialueen yhdistämistä. Käytännössä jo tuo 17 000 työllisen alue vaatisi alueellamme useamman työssäkäyntialueen yhdistämistä.

Uudistuksen tulee mahdollistaa aiemmin muodostettujen ja hyväksi todettujen yhteistyökumppanuuksien jatkaminen. Kuntakokeilun tulokset olleet hyviä, kun kunnan ja alueen haasteet tunnetaan hyvin ja niihin pystytään puuttumaan

Annetun ehdotuksen perustelujen mukaan vuonna 2019 vähintään 20 000 henkilön työvoimapohja oli kaikkiaan 26 Manner-Suomen kunnassa. Itsenäinen järjestämisvastuu olisi näin ollen vain 21 suurimmalla kaupungilla, Kokkolan kaupungilla sekä viidellä Uudenmaan kehyskunnalla. Suurin osa suuristakaan kaupungeista ei näillä edellytyksillä voisi järjestää palveluja yksinään työvoiman riittävästä määrästä huolimatta.

Käsityksemme mukaan järjestämisvastuun edellytykset on asetettu tarpeettoman korkeiksi. Toistamme näkemyksemme, että tehtäviä ei mielestämme olla tosiasiallisesti siirtämässä kunnille, vaan suurimmassa osin kuntien sijasta yhteistoiminta-alueille. Tämä ei ole toivottava lopputulos.

Palveluiden rahoitus

Pidämme tärkeänä sitä, että valtio sitoutuu korvaamaan tehtävävastuiden siirrosta aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti. Kunnille siirtyvien tehtävien rahoituksen tulisi perustua arvioon

tehtävien laajuudesta ja vaativuudesta eikä nykyisen järjestelmän kyvystä toimeenpanna tehtäviä. Vallan ja vastuun tulee olla rahoituksenkin osalta samalla taholla eli kunnalla. Jotta uudistus saavuttaa sille asetetut tavoitteet, tulisi tehtävien resurssoinnin ja rahoituksen olla oikeasuhtaista ja siirrettävien tehtäväkokonaisuuksien asiakaslähtöisiä ja selkeitä palvelukokonaisuuksia.

Uhkana on mm. palveluverkon keskittyminen ja kuntien rahoitusvastuun kasvaminen, ilman että pienellä kunnalla on mahdollisuus vaikuttaa palveluiden järjestämiseen. Kannustavuus tulee siitä, että valta ja vastuu kulkee käsi kädessä, samalla taholla. Ei siis tule rakentaa mallia, missä kunnilla on sekä rahoitusvastuuta että mahdollista lisärahoitusvaadetta ilman mahdollisuuksia vaikuttaa palvelun järjestämiseen.

Ehdotuksen taloudellisten vaikutusarvioiden mukaan, ainakin joillekin kunnille, työvoimapalvelujen uudistuksesta seuraisi yli 0,6 prosenttiyksikön laskennallinen veronkorotuspaine. Perusteluissa viitataan sote-uudistukseen, jonka yhteydessä perustuslakivaliokunta piti 0,6 prosenttiyksikön kunnallisveron laskennallista muutospainetta hyväksyttävänä.

Samalle kehyskaudelle osuvien uudistusten taloudellisia vaikutuksia kuntatalouteen ja yksittäiseen kuntaan tulee aina tarkastella yhteisvaikutuksena. Vaikka yksittäisen uudistuksen, esimerkiksi TE2024-uudistuksen, osalta kunnallisveroprosentin 0,6 prosenttiyksikön muutospaine yksittäisessä kunnassa olisikin hyväksyttävä, ei samaa raja-arvoa voi käyttää päällekkäin useaan samoille tai peräkkäisille vuosille osuvan uudistuksen kuntatalousvaikutusten arviointiin. Esimerkiksi soteuudistuksen ja kiinteistöverouudistuksen vaikutukset on huomioitava kokonaisuutena.

Muita huomioitamme

Hyvinvointialue-kunta -yhdyspinnat tulee tunnistaa ja huomioida. Tämä on tärkeää erityisesti haastavan työttömyysrakenteen kohdalla, jotta palveluketjut, sote-palvelut huomioiden, saadaan asiakaslähtöisiksi ja kestäviksi. On hyväksyttävä, että kaikki asiakkaat eivät välttämättä koskaan pala työmarkkinoille. Tällöin kunnassa tulee säilyttää mahdollisuus ohjata asiakas hänelle sopivampiin palveluihin.

Työttömien työnhakijoiden määrä laskee koko ajan ja heistä $\frac{3}{4}$ ei välttämättä kuulu lainkaan työmarkkinoille. Vaikeasti työllistettävien palvelut, mm. kuntouttava työtoiminta, on toiminut hyvin, mutta sen hyödyntämisen pelätään vaikeutuvan uudistuksen seurauksena, kun kuntouttavan työtoiminnan ohjaajat siirtyvät hyvinvointialueille. Sosiaalisen ja kuntouttavan työtoiminnan paikkoja tarvitaan laajemmalla kirjolla kuin niitä nykyisin on tarjolla.

Palkkatuki on ollut merkittävä työkalu työllistämispolkujen rakentamisessa. Koska kunta ei voi maksaa itselleen palkkatukea, tulee tämän tilalle luoda korvaava järjestelmä kunnille.

Isojoen kunta huomauttaa, että lakiesitys uhkaa sulkea pienet kunnat työttömyyteen liittyvän datan ulkopuolelle. Tiedon saanti on yksi tärkein perustavoite koko uudistuksessa. On selvää, että järjestelmien ylläpito on keskitettävä, mutta kaikilla kunnilla pitää olla pääsy dataan. Mikäli järjestämisvastuu ei ole kunnalla, kunnalla ei myöskään ole pääsyä työttömyyteen liittyvään dataan.

Ehdotetun mallin heikkoutena pidämme myös varsin massiivista valtion ohjausmekanismia. On selvää, että valtion täytyy olla kiinnostunut tuloksista. Sopimukselliseen yhteistyöhön perustuvat alueet kykenevät kuitenkin kyllä raportoimaan tuloksista, eikä valtion tarvitse neuvotella erikseen jokaisen kunnan kanssa.

Lausuntomme yhteenveto

Kokonaisuutena tarkastellen ehdotetussa ratkaisussa ei pohjimmiltaan vaikuta olevan kyse tehtävän siirtämisestä valtiolta kuntien hoidettavaksi, vaan kuntapohjaisen alueellisen työvoimahallintotason perustaminen. Ehdotettu työvoimapohjavaatimus, työssäkäyntialuevaatimus sekä valtioneuvoston päätösvaltaan yhdistetty arviointimenettely muodostavat kokonaisuuden, joka on ongelmallinen perustuslain 121 §:n tarkoittaman kunnallisen itsehallinnon kanssa. Järjestämisvastuu tulisi olla jokaisella kunnalla ja kunnat voisivat keskenään sopia kuntalain mukaisesti siitä, kuinka ne tehtävän järjestävät.

Ehdotusluonnoksen pohjalta näkemyksemme on, että uudistus johtaisi tilanteeseen, jossa työvoimapalvelut tulisi käytännössä järjestää lähes koko maassa yhteistoiminnassa. Merkittävin heikkous esityksessä on vallan, vastuun ja rahoituksen eriyttäminen. Vaatimus yhtenäisestä työssäkäyntialueesta tekee esitetystä 20 000 henkilön työvoimakriteeristä käytännössä merkityksettömän ja luonnollisia työssäkäyntialueita rikkovan. Yhteistoimintavelvoite ja toiminnan arviointimenettely yhdistettynä valtioneuvoston päätösvaltaan muodostavat uuden ohjausmekanismin, joka rajoittaa tarpeettomasti kunnallista itsehallintoa.

Isojoen kunnan kanta on, että järjestämisvastuu tulee olla jokaisella kunnalla. Samanaikaisesti yhteistyötä tulee tiivistää niin kuntien kuin muiden toimijoiden kesken. Näin varmistetaan joustavat ja asiakaslähtöiset palvelut sekä turvataan jokaisen kunnan mahdollisuudet edistää työllisyyttä ja elinvoimaa.

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

Isojoen kunnan lausunto

Isojoen kunnan näkemyksen mukaan tehtäviä ei olla tosiasiallisesti siirtämässä kunnille, vaan suurimmassa osin kuntien sijasta yhteistoiminta-alueille. Tämä ei vastaa uudistukselle kuntien näkökulmasta asetettuja odotuksia, eikä myöskään hallitusohjelman tavoitteita

Työllisyys- ja yrityspalvelujen järjestämisvastuu tulee olla kunnalla. TE-palvelujen siirto kuntiin on iso ja merkittävä tehtävä, jossa onnistuminen varmistetaan antamalla järjestämisvastuu jokaiselle kunnalle. Tehtävää ei tulisi laissa säätää kuntayhtymän tai vastuukunnan hoidettavaksi, vaan kyseessä tulee olla kunnan lakisääteinen tehtävä.

Se, että järjestämisvastuu määritellään peruskunnille, varmistaa myös Isojoen ja muiden pienten kuntien osalta mahdollisuudet hyödyntää kuntayhteistyöverkoston ja saavuttaa uudistuksen tavoitteet. Mikäli kunnille jäisi pelkästään rahoitusvelvoite ilman järjestämisvastuuta, se ei vastaisi uudistuksen tavoitteita. Kun järjestämisvastuu on kunnalla, tämä mahdollistaa joustavamman sopimisen tehtävän hoitamisessa ja paikallisten ratkaisujen ja yhteistyön tekemisen.

Järjestämisvastuun antaminen kuntien yhteistyöorganisaatiolle eriyttäisi työllisyyspalveluihin liittyvän päätöksenteon kunnan muista palveluista. Tämä johtaisi myös tilanteeseen, jossa palveluille osoitettu rahoitus ja järjestämisvastuu eriytyisivät. Järjestämisvastuun tulisi olla kunnalla, jolle rahoituskin osoitetaan. Kunnilla tulisi olla mahdollisuus hankkiutua omaehtoiseen yhteistyöhön palveluiden järjestämiseksi niin halutessaan. Etenkin pienet kunnat ovat tottuneet tekemään yhteistyötä ja hakeutuvat yhteistyöhön tarvittaessa palveluiden järjestämisessä ilman lainsäädännöllisiä pakkokeinojakin.

Järjestämisvastuun osalta olisi tärkeää, että linjaus mahdollistaa kunnille joustavuutta muodostuvien alueiden määrittelyssä ja myös yhteistoiminnan sisällön organisoinnissa siten, että käytettävissä olisi kaikki kuntalain 8 luvun tunnistamat yhteistoimintamuodot.

Työllisyydenhoidon palveluita on tärkeää pystyä tarjoamaan lähellä asiakasta. Palveluiden saatavuus lähipalveluina turvataan parhaiten, kun järjestämistä on kunnalla. Tällä hetkellä Isojoelta lähimpään TE-toimistoon on matkaa noin 40 kilometriä ja julkiset kulkuyhteydet ovat vaatimattomat. Uudistus tässä muodossaan uhkasi käytännössä työllisyydenhoidon palvelun karkaamista kauemmaksi, kun nyt ne pystytty järjestämään kuntien välisenä yhteistyönä pääosin liikkuvina palveluina seudulla. Yhteistyöorganisaation järjestämistä voi lisäksi vaarantaa kuntien yhdenvertaisuutta sekä kunnan itsehallinnollista asemaa.

Järjestämiskriteereistä

Kunta voisi ehdotetun 2 luvun 2 §:n mukaan järjestää kunnan vastuulle kuuluvat työvoimapalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen on muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (työllisyysalue) yhden tai useamman kunnan kanssa niin, että työvoiman määrä on vähintään 20 000. Työllisyysalueen tulee lisäksi muodostaa alueellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue.

Esitetty vaatimus 20 000 työvoimapohjasta ei ole mitenkään perusteltu eikä tue luonnollisten työssäkäyntialueiden muodostumista tai uudistukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Edellytetty työvoimapohja tarkoittaa käytännössä yli 40 000 asukkaan väestöpohjaa ja on siten asetettu tarpeettoman korkeaksi. Yhdistettynä yhtenäisen työssäkäyntialueen vaatimukseen ehdotettu lainsäädäntö edellyttää vielä tästäkin merkittävästi suurempaa työvoima- ja väestöpohjaa.

Liian suuret järjestämiskriteerit voivat pahimmillaan johtaa maakunnan kokosiin yhteistoiminta-alueisiin, mikä ei käytännössä muuttaisi nykytilannetta mihinkään. Uudistuksen tavoitteena oleva kuntien vastuu ja palveluiden saaminen lähelle asiakasta ei todennäköisesti toteutuisi tällaisessa tilanteessa. 20 000 henkilön työvoimapohja ei myöskään esimerkiksi omalla alueellamme vastaa mitenkään luonnollista työssäkäyntialuetta, vaan tällaisella kriteerillä se muodostuisi aivan liian suureksi.

Esimerkiksi vahva Etelä-Pohjanmaan eteläinen yhteistyöalue jäisi kooltaan asetettua 20 000 työvoimapohjaa pienemmiksi, mikä vaikeuttaa oleellisesti toimivien yhteistyörakenteiden syntymistä. Siksi tarvitaankin joko joustavuutta sopimiseen alueen sisällä tai mielellään koko kriteerin alentamista tai poistamista. Vähintään työvoimapohjan kriteeri tulisi laskea 10 000 henkilöön.

Valtioneuvosto voisi esityksen mukaan antaa alle 20 000 mutta vähintään 17 000 työvoimapohjan työllisyysalueelle luvan järjestää palveluja, jos se on tarpeen kielellisten oikeuksien turvaamiseksi tai työllisyysalueen muodostaminen edellyttäisi useamman työssäkäyntialueen yhdistämistä. Käytännössä jo tuo 17 000 työllisen alue vaatisi alueellamme useamman työssäkäyntialueen yhdistämistä.

Uudistuksen tulee mahdollistaa aiemmin muodostettujen ja hyväksi todettujen yhteistyökumppanuuksien jatkaminen. Kuntakokeilun tulokset olleet hyviä, kun kunnan ja alueen haasteet tunnetaan hyvin ja niihin pystytään puuttamaan

Annetun ehdotuksen perustelujen mukaan vuonna 2019 vähintään 20 000 henkilön työvoimapohja oli kaikkiaan 26 Manner-Suomen kunnassa. Itsenäinen järjestämismäärä olisi näin ollen vain 21 suurimmalla kaupungilla, Kokkolan kaupungilla sekä viidellä Uudenmaan kehyskunnalla. Suurin osa suuristakaan kaupungeista ei näillä edellytyksillä voisi järjestää palveluja yksinään työvoiman riittävästä määrästä huolimatta.

Käsityksemme mukaan järjestämismäärä on asetettu tarpeettoman korkeiksi. Toistamme näkemyksemme, että tehtäviä ei mielestämme olla tosiasiallisesti siirtämässä kunnille, vaan suurimmassa osin kuntien sijasta yhteistoiminta-alueille. Tämä ei ole toivottava lopputulos.

Palveluiden rahoitus

Pidämme tärkeänä sitä, että valtio sitoutuu korvaamaan tehtävävastuiden siirrosta aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti. Kunnille siirtyvien tehtävien rahoituksen tulisi perustua arvioon tehtävien laajuudesta ja vaativuudesta eikä nykyisen järjestelmän kyvystä toimeenpanna tehtäviä. Vallan ja vastuun tulee olla rahoituksenkin osalta samalla taholla eli kunnalla. Jotta uudistus saavuttaa sille asetetut tavoitteet, tulisi tehtävien resurssoinnin ja rahoituksen olla oikeasuhtaista ja siirrettävien tehtäväkokonaisuuksien asiakaslähtöisiä ja selkeitä palvelukokonaisuuksia.

Uhkana on mm. palveluverkon keskittyminen ja kuntien rahoitusvastuun kasvaminen, ilman että pienellä kunnalla on mahdollisuus vaikuttaa palveluiden järjestämiseen. Kannustavuus tulee siitä, että valta ja vastuu kulkee käsi kädessä, samalla taholla. Ei siis tule rakentaa mallia, missä kunnilla on sekä rahoitusvastuuta että mahdollista lisärahoitusvaadetta ilman mahdollisuuksia vaikuttaa palvelun järjestämiseen.

Ehdotuksen taloudellisten vaikutusarvioiden mukaan, ainakin joillekin kunnille, työvoimapalvelujen uudistuksesta seuraisi yli 0,6 prosenttiyksikön laskennallinen veronkorotuspaine. Perusteluissa viitataan sote-uudistukseen, jonka yhteydessä perustuslakivaliokunta piti 0,6 prosenttiyksikön kunnallisveron laskennallista muutospainetta hyväksyttävänä.

Samalle kehyskaudelle osuvien uudistusten taloudellisia vaikutuksia kuntatalouteen ja yksittäiseen kuntaan tulee aina tarkastella yhteisvaikutuksena. Vaikka yksittäisen uudistuksen, esimerkiksi TE2024-uudistuksen, osalta kunnallisveroprosentin 0,6 prosenttiyksikön muutospaine yksittäisessä kunnassa olisikin hyväksyttävä, ei samaa raja-arvoa voi käyttää päällekkäin useaan samoille tai peräkkäisille vuosille osuvan uudistuksen kuntatalousvaikutusten arviointiin. Esimerkiksi soteuudistuksen ja kiinteistöverouudistuksen vaikutukset on huomioitava kokonaisuutena.

Muita huomioitamme

Hyvinvointialue-kunta -yhdyspinnat tulee tunnistaa ja huomioida. Tämä on tärkeää erityisesti haastavan työttömyysrakenteen kohdalla, jotta palveluketjut, sote-palvelut huomioiden, saadaan asiakaslähtöisiksi ja kestäviksi. On hyväksyttävä, että kaikki asiakkaat eivät välttämättä koskaan pala työmarkkinoille. Tällöin kunnassa tulee säilyttää mahdollisuus ohjata asiakas hänelle sopivampiin palveluihin.

Työttömien työnhakijoiden määrä laskee koko ajan ja heistä % ei välttämättä kuulu lainkaan työmarkkinoille. Vaikeasti työllistettävien palvelut, mm. kuntouttava työtoiminta, on toiminut hyvin, mutta sen hyödyntämisen pelätään vaikeutuvan uudistuksen seurauksena, kun kuntouttavan

työtoiminnan ohjaajat siirtyvät hyvinvointialueille. Sosiaalisen ja kuntoutuksen työtoiminnan paikkoja tarvitaan laajemmalla kirjolla kuin niitä nykyisin on tarjolla.

Palkkatuki on ollut merkittävä työkalu työllistämispolkujen rakentamisessa. Koska kunta ei voi maksaa itselleen palkkatukea, tulee tämän tilalle luoda korvaava järjestelmä kunnille.

Isojoen kunta huomauttaa, että lakiesitys uhkaa sulkea pienet kunnat työttömyyteen liittyvän datan ulkopuolelle. Tiedon saanti on yksi tärkein perustavoite koko uudistuksessa. On selvää, että järjestelmien ylläpito on keskitettävä, mutta kaikilla kunnilla pitää olla pääsy dataan. Mikäli järjestämistä vastuu ei ole kunnalla, kunnalla ei myöskään ole pääsyä työttömyyteen liittyvään dataan.

Ehdotetun mallin heikkoutena pidämme myös varsin massiivista valtion ohjausmekanismia. On selvää, että valtion täytyy olla kiinnostunut tuloksista. Sopimukselliseen yhteistyöhön perustuvat alueet kykenevät kuitenkin kyllä raportoimaan tuloksista, eikä valtion tarvitse neuvotella erikseen jokaisen kunnan kanssa.

Lausuntonne yhteenveto

Kokonaisuutena tarkastellen ehdotetussa ratkaisussa ei pohjimmiltaan vaikuta olevan kyse tehtävän siirtämisestä valtiolta kuntien hoidettavaksi, vaan kuntapohjaisen alueellisen työvoimahallintotason perustaminen. Ehdotettu työvoimapohjavaatimus, työssäkäyntialuevaatimus sekä valtioneuvoston päätösvaltaan yhdistetty arviointimenettely muodostavat kokonaisuuden, joka on ongelmallinen perustuslain 121 §:n tarkoittaman kunnallisen itsehallinnon kanssa.

Järjestämistä vastuu tulisi olla jokaisella kunnalla ja kunnat voisivat keskenään sopia kuntalain mukaisesti siitä, kuinka ne tehtävän järjestävät.

Ehdotusluonnoksen pohjalta näkemyksemme on, että uudistus johtaisi tilanteeseen, jossa työvoimapalvelut tulisi käytännössä järjestää lähes koko maassa yhteistoiminnassa. Merkittävin heikkous esityksessä on vallan, vastuun ja rahoituksen eriyttäminen. Vaatimus yhtenäisestä työssäkäyntialueesta tekee esitetystä 20 000 henkilön työvoimakriteeristä käytännössä merkityksettömän ja luonnollisia työssäkäyntialueita rikkovan. Yhteistoimintavelvoite ja toiminnan arviointimenettely yhdistettynä valtioneuvoston päätösvaltaan muodostavat uuden ohjausmekanismin, joka rajoittaa tarpeettomasti kunnallista itsehallintoa.

Isojoen kunnan kanta on, että järjestämistä vastuu tulee olla jokaisella kunnalla. Samanaikaisesti yhteistyötä tulee tiivistää niin kuntien kuin muiden toimijoiden kesken. Näin varmistetaan joustavat ja asiakaslähtöiset palvelut sekä turvataan jokaisen kunnan mahdollisuudet edistää työllisyyttä ja elinvoimaa.

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

-

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;
Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;
Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Mukkala Sirkku
Isojoen kunta